REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI
Podpisnik:Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata:Republika Slovenija
Serijska št. certifikata:5c 9c 18 4a 00 00 00 00
Datum poteka certifikata:10.03.2026
Datum in čas podpisa:15:13, 29.08.2022
Referenčna številka:0700-32/2022/5

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Ministrstvo za notranje zadeve
Štefanova cesta 2
1501 Ljubljana
E: gp.mnz@gov.si

Številka: 0700-32/2022/5
Datum: 29. 8. 2022

Zadeva: **Priporočilo Zagovornika načela enakosti glede ravnanja upravnih enot v primerih sklepanja zakonskih zvez med tujci oziroma tujkami in slovenskimi državljani oz. državljankami**

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) se je preko več prijav s strani nevladne organizacije seznanil s težavami tujcev, predvsem bivših prosilcev za mednarodno zaščito (azil), ki v Sloveniji sklepajo zakonsko zvezo s slovenskimi državljani oz. državljankami. Iz prijav Zagovorniku izhajajo pritožbe, da nekatere upravne enote (v nadaljevanju: UE), ko se želijo partnerji na UE dogovoriti za izvedbo postopka sklenitve zakonske zveze, od tujca neupravičeno zahtevajo potni list. V primeru, da tujec ne predloži prav tega dokumenta, UE partnerjema zavračajo možnost sklenitve zakonske zveze.

Zagovornik je proučil določbe Družinskega zakonika in Zakona o tujcih ter navodil Ministrstva za notranje zadeve (v nadaljevanju: MNZ). Pri tem je prepoznal neupravičenost zahtev UE, saj se te ne skladajo niti z zakonskimi določbami niti z veljavnimi navodili oz. pojasnili in usmeritvami MNZ.

Zagovornik skladno s šesto alinejo 21. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) spremlja splošno stanje v Republiki Sloveniji na področju varstva pred diskriminacijo in položaja oseb z določenimi osebnimi okoliščinami. Skladno z drugo alinejo 21. člena ZVarD pa daje tudi priporočila državnim organom, lokalnim skupnostim, nosilcem javnih pooblastil, delodajalcem, gospodarskim subjektom in drugim subjektom v zvezi z ugotovljenim položajem oseb z določeno osebno okoliščino, in sicer glede preprečevanja oz. odpravljanja diskriminacije ter sprejemanja posebnih in drugih ukrepov za odpravo diskriminacije.

Zagovornik Ministrstvu za notranje zadeve skladno z 21. členom ZVarD priporoča, da upravnim enotam izda navodilo, da v postopkih sklepanja zakonskih zvez s tujci ravnajo enako kot s slovenskimi državljani. Od njih naj upravne enote zahtevajo predložitev le tistih dokumentov, ki vsebuje podatke, katerih upravne enote ne morejo pridobiti iz uradnih evidenc in ki so skladno z določbami Družinskega zakonika dejansko nujno potrebni za izvedbo postopka sklenitve zakonske zveze. Tako naj od tujcev ne zahtevajo tistih dokumentov, ki za sklenitev zakonske zveze niso nujno potrebni.

Vljudno vas naprošamo, da nas v 30 dneh od prejema tega dopisa obvestite o upoštevanju priporočila.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Priloga:
- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika k priporočilu št. 0700-32/2022/5

Poslano:
- naslovniku (e-pošta),
- zbirka dok. gradiva

V vednost:
- Urad Predsednika republike (po e-pošti: gp.uprs@predsednik.si)
- Državni zbor (po e-pošti: gp@dz-rs.si)
- Državni svet (po e-pošti: gp@ds-rs.si)
- Vlada Republike Slovenije (po e-pošti: gp.gs@gov.si)
- Varuh človekovih pravic (po e-pošti: info@varuh-rs.si)

UTEMELJITEV STROKOVNE SLUŽBE ZAGOVORNIKA K PRIPOROČILU ŠT. 0700-32/2022/5

Zagovornik Ministrstvu za notranje zadeve skladno z 21. členom ZVarD priporoča, da upravnim enotam izda navodilo, da v postopkih sklepanja zakonskih zvez s tujci ravnajo enako kot s slovenskimi državljani. Od njih naj upravne enote zahtevajo predložitev le tistih dokumentov, ki vsebuje podatke, katerih upravne enote ne morejo pridobiti iz uradnih evidenc in ki so skladno z določbami Družinskega zakonika dejansko nujno potrebni za izvedbo postopka sklenitve zakonske zveze. Tako naj od tujcev ne zahtevajo tistih dokumentov, ki za sklenitev zakonske zveze niso nujno potrebni.

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) se je preko več prijav s strani nevladne organizacije seznanil s težkim položajem tujcev, predvsem bivših prosilcev za mednarodno zaščito (azil), ki v Sloveniji sklepajo zakonsko zvezo s slovenskimi državljani oz. državljankami. . Iz prijav Zagovorniku izhajajo pritožbe, da določene upravne enote (v nadaljevanju: UE), npr. UE Kamnik in UE Jesenice, ko se želijo partnerji na UE dogovoriti za izvedbo postopka sklenitve zakonske zveze, od tujca zahtevajo kot nujen pogoj potni list.

Po določbi petega odstavka 30. člena Družinskega zakonika (DZ) morata osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, k prijavi priložiti dokazila o tistih podatkih, ki jih ni mogoče ugotoviti na podlagi uradnih evidenc Republike Slovenije. Za osebno identifikacijo zadostuje osebni dokument s sliko, kot je osebna izkaznica, ne nujno potni list.

UE ravnajo skladno z določbami DZ in Zakona o tujcih (ZTuj-2). Navadno po sklenitvi zakonske zveze s slovenskim državljanom oz. državljanko tujec zaprosi za izdajo dovoljenja za prebivanje družinskega člana, za kar UE vodijo postopke v skladu z določbami ZTuj-2, posebno njegovega 128. člena. Skladno s šesto alinejo prvega odstavka 128. člena ZTuj-2 se družinskemu članu (državljana EU), ki ni državljan EU, izda dovoljenje za prebivanje, če se ne ugotovi, da je bila zakonska zveza sklenjena izključno z namenom pridobitve dovoljenja za prebivanje. Prav tako se po osmi alineji prvega odstavka 55. člena ZTuj-2 dovoljenja za prebivanje v Republiki Sloveniji tujcu ne izda, če je očitno, da je bila zakonska zveza sklenjena predvsem z namenom pridobitve dovoljenja za prebivanje.

Ker lahko obstaja sum za sklepanje t.i. »fiktivnih porok«, je razumljivo, da morajo biti UE pri obravnavanju tujcev previdne. Vendar pa za preverjanje, ali nameravata osebi, od katerih je ena tujka oz. tujec, skleniti zakonsko zvezo izključno ali predvsem z namenom pridobitve dovoljenja za prebivanje in nimata namena oblikovati življenjske skupnosti v skladu z DZ, obstaja predviden poseben upravni postopek, kot to določa četrti odstavke 30. člena DZ. Pri vsem tem pa izkazovanje istovetnosti ali posredovanje kakšnega drugega potrebnega podatka prav s potnim listom tujca ni zahtevano kot nujen pogoj za izvedbo postopka sklepanja zakonske zveze.

Na omenjene določbe DZ in ZTuj-2 je Ministrstvo za notranje zadeve (v nadaljevanju: MNZ) vse upravne enote posebej opozorilo v svojem dopisu št. 214-125/2020/74 (1322-03) z dne 23. 9. 2020, ko je preklicalo navodilo št. 211-90/2008/2 (1321-03) z dne 18. 9. 2008, ki ga je Zagovornik načela enakosti v svojem postopku v zadevi št. 0700-82/2019 obravnaval kot navodilo za rasno diskriminacijo (državljanov afriških držav). MNZ je ob tem upravne enote obvestilo, da pa še vedno ostajajo v veljavi določene usmeritve, kot je navodilo št. 214-16/2015/3 (1311-09) z dne 11. 2. 2015. Po teh usmeritvah je med drugim predvideno, da je ob utemeljenem sumu sklenitve fiktivne poroke potrebno zaslišati oba zakonca s strani dveh uradnih oseb istočasno na različnih lokacijah, dokaze pa je potrebno presojati v skladu s procesnim zakonom (tj. Zakonom o splošnem upravnem postopka – kot to velja tudi za nevedno določbo četrtega odstavka 30. člena DZ).

Zagovornik opozarja, da je bilo v zdaj že preklicanem navodilu MNZ št. 211-90/2008/2 (1321-03) z dne 18. 9. 2008 posebej navedeno, da je potrebno pri tujcih preveriti, na kakšen način so vstopili v Republiko Slovenijo – npr. ali imajo vizum v potnem listu. Kasneje je MNZ upoštevalo odločitev Sodišča EU v zadevi Metock (C-127/08), po kateri pravica do družinskega življenja velja tudi za tiste zakonce iz članic EU, ki sami niso državljani članic EU in to ne glede na način njihovega vstopa v državo članico EU. Sodišče EU je izhajalo iz določbe 8. člena Evropske konvencije o človekovih

pravicah (EKČP), po kateri se javna oblast ne sme vmešavati v izvrševanje pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato da se prepreči nered ali kaznivo dejanje, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi. Skladno z določbo 8. člena EKČP (ki jo je Republika Slovenija s posebnim zakonom ratificirala leta 1994) in 8. členom Ustave republike Slovenije (ki določa neposredno uporabo ratificiranih mednarodnih pogodb) gre za pravico, ki ima značaj mednarodne ustavne pravice.

Tako je MNZ v posebnem navodilu št. 214-611/2088/2 (1211-03) z dne 20. 4. 2009 vsem UE pojasnilo, da družinski član, ki je v Republiko Slovenijo vstopil kot prosilec za mednarodno zaščito, pri čemer je bila njegova prošnja pravnomočno zavrnjena, zavržena ali je bil postopek za priznanje mednarodne zaščite s pravnomočnim sklepom ustavljen, uživa varstvo pravice do družinskega življenja, kot to določajo evropski standardi, še posebej zadnja sodba Sodišča EU v zadevi Metock. Zato morajo UE izdati tudi dovoljenje za prebivanje takšni osebi, čeprav v Slovenijo ni vstopila v skladu z določbami ZTuj-2, izpolnjuje pa vse ostale pogoje za izdajo dovoljenja. V tem smislu pa gre razumeti, da tudi za samo sklenitev zakonske zveze tujcu ni potrebno izkazovati regularnega vstopa v Slovenijo – s potnim listom.